

DEMÉNY PÉTER

KIVÁNCISISÁGUNK NEM TART KI A VÉGIG

Egressy Zoltán: *Hold on*

■ Egressy Zoltán új regényében a szerelem a lényeg. Akárcsak Fördös Zsannett (vö. *Anna örök*, Élet és Irodalom, 2019. augusztus 30.), én is úgy érzem, Anna „mindent visz”, a szerelem leírása a könyv legfontosabb szála a történet értelmében éppen úgy, mint a szépirodalomében.

A *Hold on* azonban nemcsak szépirodalom. Arról viszont Pintér Bence közölt egy elég pikírt kritikát az *Azonali.hu* oldalán, hogy vajon miért nem számít a sci-fi szépirodalomnak a magyar recenzensek körében, és miért nem igazi sci-fi Egressy műve. Bár meg sem közelítem Pintér tudományos-fantasztikus műveltségét, jómagam is gondolkodtam azon, hogy bizonyos újdonságok, amelyekkel az író felruházta a 2040-es-2050-es világot, régóta léteznek, ha mást nem, hát a képzeletben, és ha annyira fejlett minden, akkor miért van még Wikipédia, amely egy meglehetősen primitív eszköz, ha a szupramodernitás szemszögéből nézzük.

Laád Szabolcs, a biokémikus, egy várnai konferencián ismeri meg Apáti Annát; azonnal berúg vele, a lány hazakíséri a szállodai szobájába, aztán úgy eltűnik, hogy a férfi éveken nem találja meg. Ez, hogy nem találja meg, nagyon termékeny írói eljárás. Egressy itt adagolja a legjobban a feszültséget, amely már pusztán attól szikrázik, hogy Laád kétségbeesetten keresi élete szerelmét, akiről ismét nagyon jó érzéssel nem sok mesélődik el, az olvasó nem is érti, ugyan miért zúgott bele ebbe a nőbe Szabolcs, pontosabban nem

értene, ha nem élt volna meg már hasonló helyzeteket, és soha nem hallott volna a szerelem misztériumáról.

„Nem láttam korábban soha, mégis százezer éve ismertem ezt az arcot, azonnal otthon voltam benne” (43.) – ez minden ember alapélménye, aki valaha szerelmes lett. Amitől mégsem közhelyes, az a mondat utolsó része: házra vagy lakásra szoktuk mondani, nem emberre. Az arc azonban tér is, ez egészen nyilvánvaló.

Tér és idő aztán labirintussá válik, megfejthetetlen és kiszámíthatatlan valamivé, amelyben az ember csak bolyong és bolyong. Anna katasztrófaturista, ezért Szabolcs kinézi az éppen aktuális katasztrófákat, a megfelelő helyszínekre rohan – és nem találja meg, akit keresett, bár persze van olyan, hogy úgy tűnik, megtalálta, de közelebb érven kiderül, hogy tévedett. Aztán pedig „a hiány, az üresség személyhez, tárgyhoz, jelenséghez nem kötődő érzete kerített hatalmába” (129.). A szerelem kimerül, lemerül: ahhoz, hogy ne így legyen, sokkal nagyobb élményhalmaznak kellett volna felgyűlnie Anna és Szabolcs között, vagy a csalóka remény megfoghatóbb változatainak.

„*Le grand Meaulnes* a nosztalgia regénye. Hőse, egy diák, bolyongás közben egy »domaine mystérieux«-re, »titokzatos birtok«-ra ért, ott részt vett egy álomszerű kerti ünnepélyen, beleszeretett egy lányba, majd székéren hazahozták – és ettől kezdve éveken át keresi, keresi ezt az elveszített paradi-

csomot. Később megtalálja, de ez már kevésbé érdekes” – írja Szerb Antal Alain-Fournier *Az ismeretlen birtok* című könyve kapcsán. A *Hold on*-ban nem is az a probléma, hogy Szabolcs megtalálja Annát (tehát hogy megmutatkozik az, aki addig rejtve volt), sokkal inkább az, hogy aztán nincs mit kezdenie vele. Természetesen azután is történik, ami történik, ahogy azelőtt is történt valami, ám az írói problémák megnövekednek, és kezelhetetlenné válnak. Úgy éreztem, Egressy nem elég radikális sem a sci-fi ötletek kezelésében, sem a megtalált szerelem logisztikájában, ha szabad így fogalmaznom. Laád Szabolcs a Holdra költözik, de hát a ma fényében ez sem tűnik olyan hátfeszesegető gondolatnak, mint ahogy az sem, hogy Anna valamiféle kém volt a földön, pontosabban Magyarországon, ahol éppen diktatúra dűl.

Mi tagadás, ettől a vonulattól is többet vártam. Nem is annyira azért, amit Pintér Bence mond, hogy ti. „NER-kritikának is egysíkú”, hanem azért, mert szerintem az ember nem egykönnyen teszi túl magát a szülei halálán, bármilyen fantasztikus korban és bármilyen diktatúrában él is. Amíg szíve, szeretete és kíváncsisága van, addig

nyomoz és nyomoz, mindegy, hogy milyen eszközökkel és mennyi konokszággal, de megteszi, mert érdekli, hogy mi lett a szüleivel és hogyan. Márpedig Szabolcs szülei hirtelen eltűnnek, és mert kétségbe vonták a hatalom döntéseit, egyértelmű, hogy ki felelős a halálukért. Egy diktatúrában persze nehéz érdeklődni, ám annyi technikai újítás között legalább ugyanilyen nehéz hermetikusan elzárni az igazságot.

Anna egy *deus ex machina*-szerű esemény végén eltűnik, és aztán előkerülnek a lázárzsigák. Egressy a nagyváradi Szigligeti Társulat tavaly november 8-i bemutatója után szervezett beszélgetésen (Szabó Magda *Tündér Lalá*-ját ő írta színpadra) elmesélte, hogy ki az a Lázár Zsiga, és aki ott volt, annak számára világos, miért kellett ezt a nevet választani az egyre szaporodó „holdtestvéreknek”, akiket Szabolcs hoz létre. Annak számára azonban, aki nem vett részt ezen az esten, vagy részt vett ugyan, az alakot viszont mégsem ismeri, nem annyira egyértelmű. Ennél még nagyobb baj az, hogy a regény vége meglehetősen vontatottan sikerült, és az a kíváncsiság, amely az olvasót elkíséri a szerelem felbukkanásától annak eltűnéséig, nehezen tart ki tovább.

